

Nr 237.

Av herr **Hedlund** i Rådomb m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.

1948 års riksdag beslöt i princip, att flygvapnets tio dagjaktflottiljer så snart ske kunde inom flottiljorganisationens ram skulle förstärkas med 50 % samt att i första hand tre flottiljer skulle förstärkas på detta sätt. Riksdagen förklarade sig även vilja taga närmare ställning till den fortsatta utbyggnaden, sedan departementschefen till 1949 års riksdag framlagt den plan härför, som förebådats. Det förutsattes även, att man vid den utredning, som skulle ligga till grund för nyssnämnda plan, skulle närmare pröva det av chefen för flygvapnet väckta förslaget att uppsätta en andra nattjaktflottilj.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts proposition i denna fråga väcktes vid 1949 års riksdag de likalydande gruppmotionerna I: 76 av herr von Heland m. fl. och II: 108 av herr Hedlund m. fl. I dessa framhölls, under hänvisning till krigserfarenheter och utvecklingstendenser, jaktflygets grundläggande betydelse för vårt försvar. En förstärkning av detta vore därför nödvändig. Eljest kunde de kostnader som nedlades på försvaret i övrigt bli till ringa nytta. Den av 1948 års riksdag principbeslutade förstärkningen av samtliga tio dagjaktflottiljer borde därför genomföras utan tidsutdräkt. Det framhölls vidare, att även om en allmän försvarsavvägning i och för sig vore mycket önskvärd, borde beslutet om fortsatt förstärkning av jaktflyget icke uppskjutas i avvaktan härpå. Flygindustrien skulle i så fall ej medhinna erforderliga förberedelser med påföljd att förstärkningen äventyrades. Att taga denna risk ansågs icke försvarligt. Med hänsyn till vad som anförts hemställde motionärerna bl. a. att riksdagen inom ramen för av 1948 års riksdag fattat principbeslut måtte besluta, att även återstående sju dagjaktflottiljer inom flottiljorganisationens ram så snart ske kunde skulle förstärkas med 50 % samt att ytterligare en attackflottilj skulle ombildas till nattjaktflottilj och att som en följd härav två andra attackflottiljer skulle förstärkas med 50 % inom flottiljorganisationens ram ävensom att för denna materielanskaffnings genomförande under budgetåret 1949/50 erforderliga beställningsbemyndiganden och anslag skulle beslutas.

I propositionen 1949: 197 framlades sedermera förslag till fortsatt förstärkning av flygvapnet. I anslutning härtill framhåller statsministern, att man vid den modernisering och förnyelse av försvaret som nu pågår bör inrikta ansträngningarna på ett sådant utnyttjande av teknikens medel, att största möjliga försvarsverkan kan uppnås inom ramen för våra begränsade ekonomiska resurser. I enlighet med denna tankegång torde en sådan

organisation av vårt försvar böra eftersträvas, att ett visst mått av beredskap — så långt detta över huvud-taget vore möjligt i fredstid — beständigt vore för handen samt att största möjliga stridsverkan snabbt kunde åstadkommas även mot plötsliga anfall från angripare med överlägsna stridskrafter. Flygvapnet med sin höga beredskapsgrad och sin stora rörlighet kan — framhåller statsministern vidare — betraktas som vår första försvarslinje, i all synnerhet vid ett överraskande anfall mot vårt land. Starka skäl kunde därför åberopas för en fortsatt förstärkning av flygvapnet. Ett väl utbyggt flygvapen vore även i stånd att ge ökat skydd åt hemorten samt förbättra arméns och marinens stridsduglighet.

Till detta uttalande av statsministern kunna vi helt ansluta oss.

Statsministern framhåller vidare, att han förutsatte att de av den fortsatta jaktförstärkningen föranledda merkostnaderna skulle kunna motvägas genom utgiftsminskningar på andra punkter. Den avvägning mellan olika stridsmedel m. m., som med hänsyn härtill vore nödvändig, borde verkställas av särskilda utredningsmän och utredningen borde bedrivas snabbt.

Med utgångspunkt från statsministerns nyss återgivna uttalanden framhåller därefter föredragande departementschefen svårigheterna att taga ställning till frågan om förstärkning av flygvapnet, innan klarhet vunnits om möjligheterna att motväga de uppkommande merkostnaderna genom utgiftsminskningar på andra punkter. Departementschefen fann det likväl ofrånkomligt, att beslut om viss fortsatt förstärkning fattades redan av 1949 års riksdag. Skälen härtill vore dels att beslutets uppskjutande skulle göra det omöjligt för flygindustrien att inrikta sig på en ökning av tillverkningsprogrammet, varigenom jaktförstärkningen skulle omöjliggöras eller avsevärt försenas, dels att fullföljandet av 1948 års principbeslut beträffande dagjaktflyget syntes vara av största betydelse för vårt försvars effektivitet och hållfasthet i ett nutida krig. Beträffande antalet flottiljer som skulle förstärkas ville departementschefen vid dåvarande tidpunkt endast förorda ytterligare tre.

1949 års riksdag erinrar om riksdagens uttalande föregående år, att erfarenheterna från de senaste krigsåren och utvecklingstendenserna efter kriget ytterligare framhävt flygstridskrafternas betydelse för vårt försvar och att det totala försvarets motståndskraft och uthållighet vore i hög grad beroende av luftförsvarets styrka. Beträffande frågan om i vilken takt flygvapnets förstärkning borde ske fann 1949 års riksdag icke nödvändigt att fatta beslut om den fortsatta utbyggnaden i dess helhet. Detta syntes knappast heller lämpligt, innan klarhet vunnits rörande frågan om täckande av de med förstärkningen förenade merkostnaderna. I avvaktan på den förbådade utredningen av denna fråga ansåg sig riksdagen böra vid dåvarande tidpunkt begränsa sitt beslut till att endast avse förstärkning av ytterligare tre dagjaktflottiljer.

De i det föregående återgivna uttalandena från statsministern, försvarsministern och riksdagen, vilka torde återspegla en vitt utbredd uppfattning

i vårt land, framhäva på ett mycket klarläggande sätt flygstridskrafternas utomordentliga betydelse för vårt totala försvar. Det torde därför icke vara erforderligt att här gå närmare in på detta spörsmål, utan synes tillräckligt att konstatera, att enighet mellan regering och riksdag råder i denna för vårt försvar vitala fråga, samt att fästa uppmärksamheten på att utvecklingen efter våren 1949 ytterligare bestyrkt riktigheten av då gjorda uttalanden. Vi vilja i detta sammanhang även framhålla, att då nu riksdagsmajoriteten med hänsyn till bl. a. arbetskraftsbehovet finner det erforderligt att genom begränsning av värnpliktstjänstgöringen minska försvarets ianspråktagande av landets arbetskraft, synes det vara ännu mera angeläget, att den försvarsgren som kräver minst arbetskraft men mest materiel — flygvapnet — utbygges till så hög effektivitet som möjligt. Denna tankegång synes väl överensstämma med statsministerns förut återgivna åsikt, att flygvapnet med sin höga beredskap och stora rörlighet kan betraktas som vår första försvarslinje samt att starka skäl därför kunna åberopas för en fortsatt förstärkning av denna försvarsgren.

Då 1949 års riksdag — utan att avvakta resultatet av den förebådade allmänna försvarsavvägningen — beslöt att förstärka ytterligare tre dagjaktflottiljer med 50 %, var det främst av den anledningen, att man icke ville taga risken av att genom uppskov med beslutet äventyra genomförandet av 1948 års riksdags principbeslut att förstärka samtliga tio dagjaktflottiljer. Det behöves nämligen bl. a. vissa industriella förberedelser för att trygga fortsatt förstärkning. 1950 års riksdag befinner sig nu i stort sett i samma läge beträffande de fyra dagjaktflottiljer som återstå att förstärka inom ramen för 1948 års principbeslut. Även om det med hänsyn till den stora enigheten om flygvapnets grundläggande betydelse för vårt totala försvar synes självklart, att vår försvarsorganisation kommer att innefatta flygstridskrafter av minst den styrka som 1948 års riksdag i princip beslutat, är det av naturliga skäl i och för sig önskvärt att uppskjuta vidare åtgärder i avvaktan på att resultatet av pågående försvarsutredning förelägges riksdagen, vilket av allt att döma torde inträffa senast våren 1951. Vi vilja därför, med hänsyn till att försvarsutredningens avslutande är så nära förestående, icke föreslå, att riksdagen nu beslutar förstärkning av återstående fyra dagjaktflottiljer utan endast hemställa, att sådana åtgärder vidtagas att denna förstärkning säkerställs och kan, om riksdagen, som vi utgå från, sedermera kommer att besluta detta, genomföras i direkt följd på den redan beslutade förstärkningen av sex flottiljer. I annat fall måste förstärkningen av de återstående fyra flottiljerna skjutas på framtiden eller också byggas på de ovissa möjligheterna att köpa fullgoda flygplan i utlandet. Med hänsyn till den neutralitetspolitik vi föra och till den pågående upprustningen av atlantpaktstaterna synes det alltför äventyrligt att grunda flygvapnets fortsatta förstärkning på utlandsköp.

Enligt vad vi inhämtat hos flygvapnets myndigheter skulle beslut om

förstärkning av återstående fyra dagjaktflottiljer, utan att äventyra denna, kunna uppskjutas till senast den 30 juni 1951, under förutsättning att åtgärder dessförinnan vidtagas för att öka leveranstakten hos vår flygindustri. Leveranserna skulle härvid bygga på en redan färdigställd flygplantyp. De nu erforderliga åtgärderna skulle kunna begränsas till komplettering av tillverkningsverktygen till ett belopp av 800 000 kr. Beställningen av flygplanen skulle i så fall kunna anstå till den 1 juli 1951. De sammanlagda kostnaderna under driftbudgeten för att förstärka de återstående fyra flottiljerna beräknas uppgå till ca 80 miljoner kr. i engångskostnader, fördelade på budgetåren 1951/52—1954/55, samt till årskostnader som stiga från ca 1,5 miljoner kr. budgetåret 1952/53 till ca 15 miljoner kr. vid fullt genomförd organisation.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville för budgetåret 1950/51, utöver vad som föreslagits av Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln, till industriella förberedelser, syftande till att säkerställa förstärkningen av återstående fyra dagjaktflottiljer, till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1950.

Gunnar Hedlund.

Anders Pettersson
i Dahl.

Per Svensson
i Stenkyrka.

Gunnar Ericsson
i Näs.